

Informatiedossier controles op de handel in dieren, planten en hout

1. DE OPRICHTING VAN DE INSPECTIECEL “SOORTEN”

In 2017 werd, door de aanwerving van 7 nieuwe inspecteurs, binnen de dienst Inspectie van het DG Leefmilieu van de FOD Volksgezondheid, een cel opgericht die specifiek gewijd is aan het toezicht op de handel in dier- en plantensoorten.

Die cel ziet toe op de toepassing in België van de bepalingen in verband met:

- het CITES-verdrag (bedreigde soorten),
- de EU-verordening over invasieve uitheemse soorten en haar lijst van zeer zorgwekkende soorten
- de EUTR-verordening die de handel verbiedt in illegaal gekapt hout binnen de EU en met de rest van de wereld

Die cel ziet toe op de markt van de dieren en planten die beschermd worden door het CITES-verdrag: levende dieren, planten, producten gemaakt van betrokken soorten, zoals bij voorbeeld ivoor of opgezette dieren.

De cel is operationeel sinds oktober 2017. De afgelopen maanden werden er tal van controles uitgevoerd.

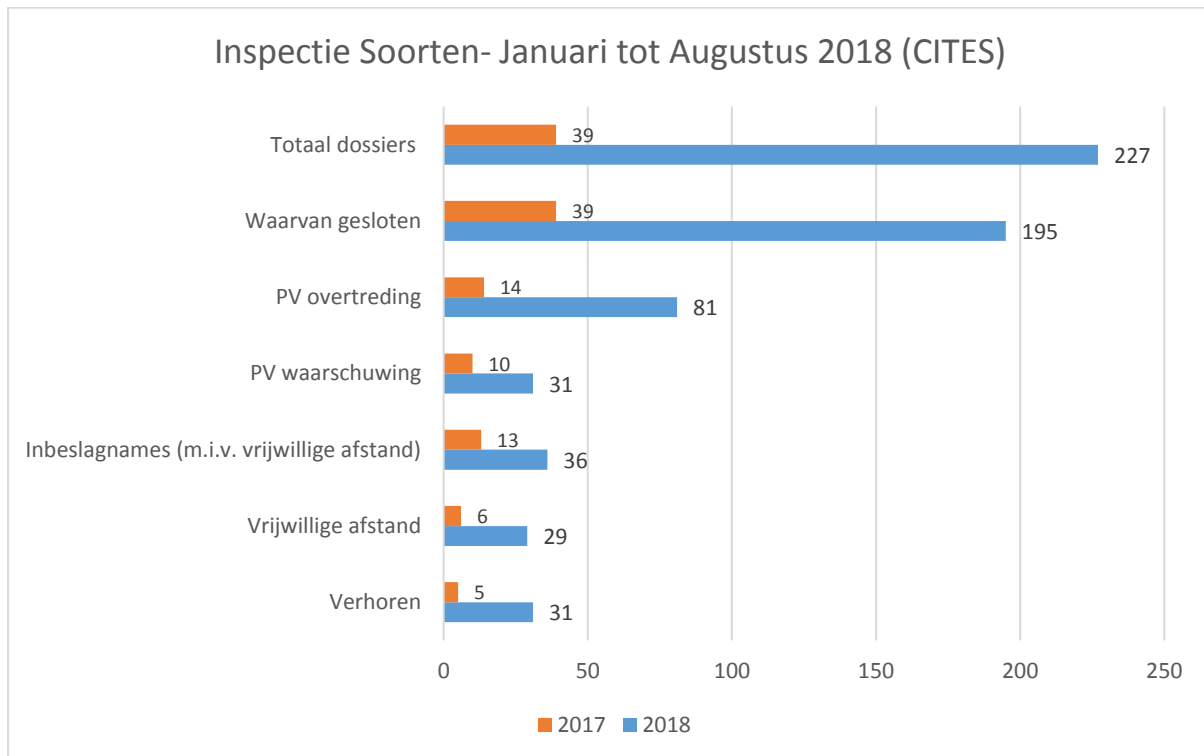
Resultaten van de controles op dieren- en plantensoorten in 2017 et 2018

2017 – 1 januari tot 31 augustus

Type	aantal	opmerkingen
PV waarschuwing	10	
PV overtreding	14	
Vrijwillige afstand	6	58 specimen, voornamelijk ivoor
Inbeslagnames	13	107 niet vrijwillig afgestane specimen
Verhoren	5	
Totaal dossiers	39	
Waarvan gesloten	39	

2018 – 1 januari tot 4 september

Type	aantal	opmerkingen
PV waarschuwing	31	
PV overtreding	81	
Vrijwillige afstand	29	233 specimen, voornamelijk ivoor
Inbeslagnames	36	16 niet vrijwillig afgestane specimen
Verhoren	31	
Totaal dossiers	227	
Waarvan gesloten	195	

E REGLEMENTERING ROND HOUTHANDEL

De strijd tegen illegale houtkap is een concreet voorbeeld van hoe we bossen beter kunnen beschermen. België heeft onlangs de controles opgedreven op de invoer van hout en op de bedreigde houtsoorten, in overeenkomst met de Europese regelgeving

Controle op de invoer van hout in de Unie

In maart 2013 werd de **Europese houtverordening (European Timber Regulation – EUTR)** van kracht. Volgens de bepalingen van de verordening moeten de bedrijven die hout(producten) willen verhandelen op de Europese markt aantonen dat ze de nodige maatregelen hebben genomen om er zeker van te zijn dat hun hout van legale oorsprong is. Dat is wat de experts « due diligence » noemen. De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en de douane werken nauw samen om hierop controles uit te voeren.

Ongeveer 30% van de Belgische import van hout en houtproducten die onder de scope van EUTR vallen komt van buiten de EU. In 2016 werden 3.271.322 ton EUTR-hout ingevoerd dat van buiten de EU kwam, ter waarde van bijna 2 miljard euro. België is een zeer belangrijke importeur van hout(producten) op Europees niveau (6de van Europa en een 5de plaats voor de meubelsector).

Tussen oktober 2017 en september 2018 werden op 20 uitgevoerde controles 14 bedrijven in overtreding vastgesteld. De inspecteurs hebben 4 processen-verbaal van inbreuk en 10 processen-verbaal van verwittiging opgesteld. 5 dossiers zijn nog lopende. Indien de invoerders hun toestand niet regulariseren, lopen ze het risico tot aanzienlijke boetes. Tegen eind 2018 zullen nog drie à vier bedrijven gecontroleerd worden. De inspecteurs zullen starten met het nemen van stalen op hout in 2019, meer bepaald bij een campagne in de haven van Antwerpen in samenwerking met de douane. Indien de analyses aantonen dat het hout van illegale oorsprong is, kunnen de loten in beslag genomen worden.

Om meer te weten over de houtverordening van de Europese Unie (EUTR-verordening), zie www.milieu.belgie.be > Producten vermarkten > Hout en houtproducten.

Controle op de handel in bedreigde houtsoorten

In het kader van het **CITES-verdrag** (*Convention on International Trade on Endangered Species*) is de invoer in de Europese Unie van tropisch hout dat beschermd wordt door het CITES-verdrag onderworpen aan een dubbele controle. Zowel het land van oorsprong als het land van bestemming levert een CITES-vergunning af die garandeert dat de handel geen nadelige gevolgen heeft voor de instandhouding van die bepaalde soort en zijn omvang in het land van herkomst.

Een van de houtsoorten die opgenomen zijn in Bijlage II van het CITES-verdrag – dit zijn soorten die met uitsterven bedreigd zijn (of zouden kunnen worden) en waarvan de handel strikt gereguleerd is – is Afrormosia, waarvan België een van de grootste invoerders is in de EU. Dat hout is zeer gegeerd in de schrijnwerkerij en wordt uitgevoerd uit Kameroen, de Democratische Republiek Congo en Congo-Brazzaville. **Recent werden nieuwe houtsoorten toegevoegd aan Bijlage II.** Het betreft een aantal soorten rozenhout en palissander, drie houtsoorten die verhandeld worden onder de naam « Bubinga » uit Centraal- en West-Afrika, en bijna 100 soorten ebbenhout afkomstig uit Madagaskar.

Voor meer informatie over de toepassing van het CITES-verdrag, zie www.citesinbelgie.be.

De vrijwillige partnerschapsakkoorden afgesloten tussen de EU en de uitvoerende landen

De “vrijwillige partnerschapsakkoorden” (VPA’s), ingevoerd door de FLEGT-verordening (Forest Law Enforcement Governance and Trade), zijn akkoorden die de Europese Unie afsluit met houtuitvoerende landen en die betrekking hebben op tal van ontwikkelingsdomeinen in de bosbouwsector en die moeten uitmonden in de introductie van een evenwichtig controle- en licentiesysteem, het systeem van de FLEGT-vergunningen.

Dit systeem is gebaseerd op het verantwoordelijk maken van de uitvoerende landen. In de praktijk gaat hout dat werd gekapt, vervoerd, verwerkt, verkocht of gekocht in overeenstemming met de nationale wetgeving vergezeld van een **FLEGT-vergunning**, die ondertekend is door de bevoegde autoriteit van het uitvoerende land. Die vergunning geeft aan dat het hout uit dat land dat op de Belgische markt wordt verkocht, legaal is geproduceerd.

Indonesië is het eerste hout producerende land dat het FLEGT-vergunningensysteem volledig heeft ingevoerd en sinds 15 november 2016 vergunningen aflevert. Momenteel lopen er onderhandelingen over het afsluiten van een VPA met 9 andere uitvoerende landen en zijn 5 landen bezig met de implementatie van hun VPA (Ghana, Kameroen, Congo-Brazzaville, Liberia en de

Centraal Afrikaanse Republiek).

De FLEGT-vergunning van elk lot hout(product) waarop het FLEGT-vergunningensysteem van toepassing is, wordt bij de invoer in België gecontroleerd, en indien nodig kan het hout zelf ook worden gecontroleerd. **In België is de FOD Volksgezondheid in samenwerking met de douane de overheid die belast is met de controle.** Het is de rol van de FOD om de geldigheid van de FLEGT-vergunning na te kijken en het binnenkomen van hout op Europees grondgebied toe te laten.

In 2017 zijn er 2.584 FLEGT-vergunningen ingediend voor 46.783 ton houtproducten uit Indonesië (plaatmateriaal, meubels, parket, ...). Het succes van het toelatingssysteem FLEGT werd bevestigd in 2018. Eind oktober waren er al bijna 4700 toelatingen verwerkt voor meer dan 53 000 ton hout.

Voor meer informatie over het FLEGT-licentiesysteem, zie www.milieu.belgie.be > Producten vermarkten > Hout en houtproducten > de FLEGT-verordening.

In het kort

- **Voor hout afkomstig van landen die nog geen vrijwillig partnerschapsakkoord hebben afgesloten, is het aan de invoerder om de legale oorsprong van het hout aan te tonen in overeenstemming met de Houtverordening (EUTR-verordening).**
- **Het FLEGT-vergunningensysteem is van toepassing op alle houtsoorten behalve die beschermd worden door het CITES-verdrag (Convention on International Trade on Endangered Species).**
- **De invoer in de EU van hout beschermd door CITES is onderworpen aan de toekenning van een CITES-invoervergunning en van een CITES-uitvoervergunning.**

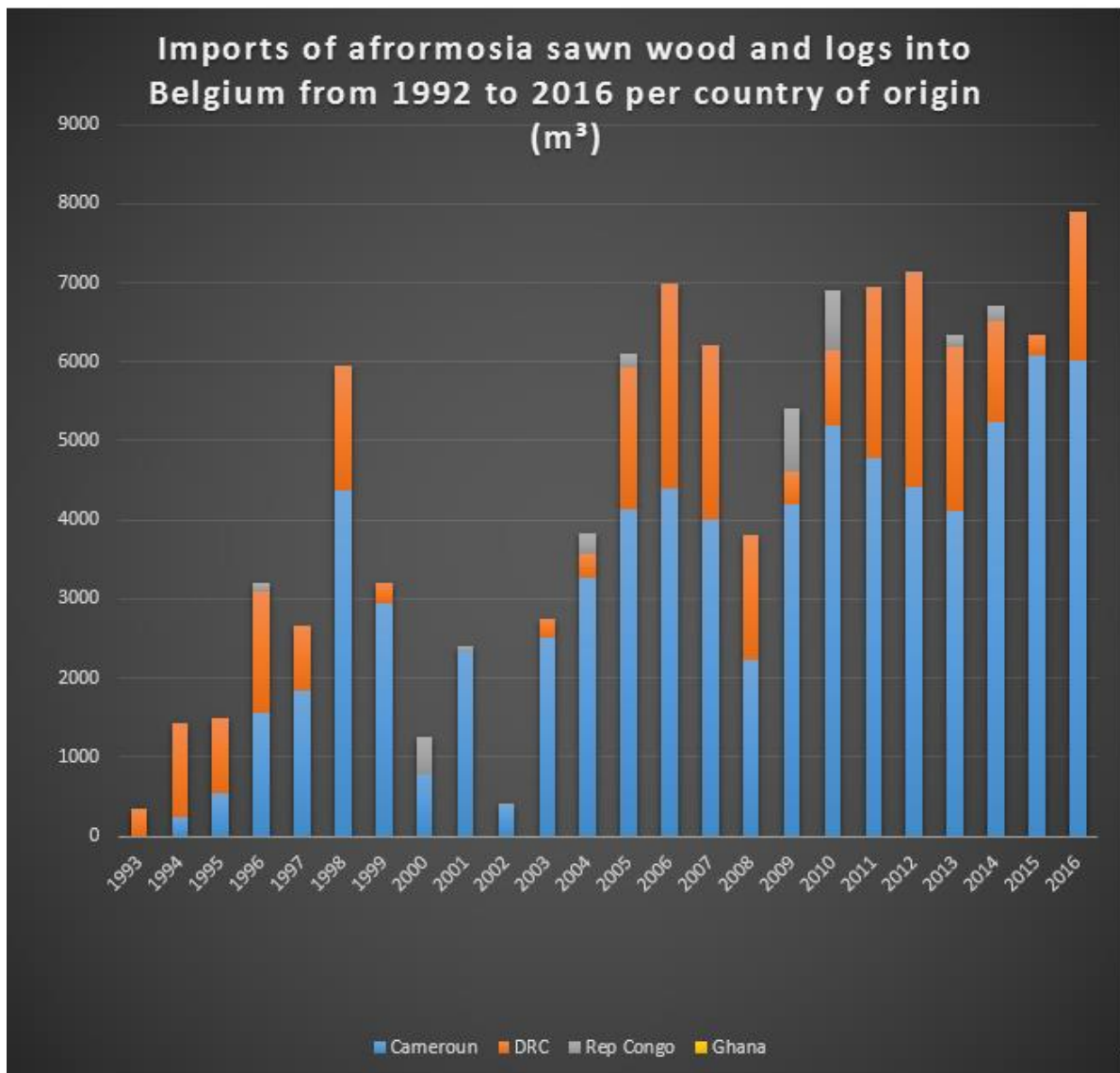
De invoer van CITES-hout in 2017

Nieuwe bedreigde soorten

- Duizenden muziekinstrumenten met gedeeltes in indisch palissander werden in België geïmporteerd in het jaar 2017. Deze instrumenten kwamen van China maar in het merendeel van de gevallen, onttrokken uit de Indonesische natuur.
- In 2017 werden enkele tientallen luxe horlogedozen uit Bubinga geïmporteerd vanuit Zwitserland in 2017. Dit hout werd onttrokken aan de natuur in Gabon.

Afformosia

Meer dan 6000 m³ geïmporteerd gezaagd hout uit Kameroen en enkele 2000 m³ stammen van DRC in 2017. De afformosia werd voornamelijk onttrokken uit de natuur.

Duurzaam hout op de Belgische markt

Sinds 2011 hebben de Belgische houthandelaars en alle andere actoren uit de houtsector er zich in een sectoraal akkoord toe verbonden om hun aanbod aan hout(producten) uit duurzaam beheerde bossen te verhogen.

Wie op zoek is naar tuinmeubelen, parket of papier van hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen, herkent deze producten aan het **FSC- of PEFC-label**.

Voornaamste resultaten van een recente studie over duurzaam hout op de Belgische markt die in opdracht van de FOD werd uitgevoerd (april 2018):

- Het aandeel gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt in 2016 bedraagt 59,5%. Hiervan is 49,1 % FSC-gecertificeerd en 50,9% PEFC-gecertificeerd.

- De aandelen gecertificeerd hout op de Belgische markt voor de aparte primaire productgroepen bedragen 71,6% voor gezaagd naaldhout, 25,8% voor gezaagd tropisch loofhout, 17,8% voor gezaagd gematigd loofhout en 53,8% voor plaatmateriaal. Het aandeel gecertificeerde primaire houtproducten op de Belgische markt in 2012 bedroeg 40,5%. Er was voor alle productgroepen een stijging ten opzichte van 2012, behalve voor gezaagd gematigd loofhout.
- Het aandeel gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt bedraagt 78,9%.

De houthandel in enkele cijfers

- De regenwouden alleen al produceren meer dan **40% van de zuurstof wereldwijd**.
- **Bossen voorzien in het levensonderhoud van meer dan 1,6 miljard mensen** door hen voedsel, onderdak, brandstof en/of medicatie te verschaffen.
- De bossen en de producten die ze leveren zijn **van onschatbare waarde** voor de maatschappij en de economie (vorming van regen, zuivering van water, bescherming van de bodem, ...).
- Elk jaar verdwijnt een beboste oppervlakte van 3.700 voetbalpleinen.

2. HANDEL IN BEDREIGDE SOORTEN EN DE CONTROLES (2014-2017)

CITES-statistieken in 2014:

- **2427 vergunningen (internationale handel) en 4043 certificaten (handel binnen de EU).**
- **Meest bekende ingevoerde soorten: Afrikaans hout, koralen en lederwaren in reptielenleer (bv: krokodillen, pythons, etc.)**
- **Certificaten afgeleverd voor ivoor daterend van vóór het CITES-verdrag (vóór 1984): 100 slagstanden en 3 tanden (ruw ivoor) en 94 stukken bewerkt ivoor.**

De invoer in België werd gedomineerd door Afrikaans hardhout, levende koralen en lederwaren in reptielenleer. De uitvoer betrof hoofdzakelijk levende vogels (papegaaien gekweekt in de EU), kaviaar en nogmaals lederwaren. Levende kerkuilen (het Harry Potter-effect) en landschildpadden zijn de diersoorten die het meest gekweekt en verhandeld worden in België en in de EU. Wat de producten betreft, blijft ivoor het zeldzaam product waarvoor het grootste aantal certificaten wordt aangevraagd (voor intracommunautaire handel en voor de wederuitvoer buiten de EU). Dat geldt zowel voor België als voor de andere landen van de EU. Oud-kolonialen die ivoor meebrachten, willen daar nu namelijk vanaf, en willen het te koop aanbieden.

CITES-statistieken in 2015:

- **2994 internationale vergunningen en 3983 Europese certificaten**
- **Belangrijkste ingevoerde soorten: Afrikaans hardhout, levende koralen en lederwaren in reptielenleer.**
- **237 controles waarvan 1 op 2 aanleiding gaf tot een proces-verbaal.**

- Inbeslagnames van landschildpadden, papegaaien en schoenen in reptielenleer
- Certificaten afgeleverd voor ivoor daterend van vóór het CITES-verdrag: 118 slagstanden (ruw ivoor) en 24 stukken bewerkt ivoor

De meeste controles betroffen levende dieren: reptielen, papegaaien, roofvogels, maar ook ivoor. In België werden vooral Afrikaans hardhout, levende koralen en lederwaren in reptielenleer ingevoerd, en werden vooral levende vogels (met name gekweekte papegaaien) en kaviaar uitgevoerd. Bij de levende dieren zijn roofvogels en landschildpadden de meest gekweekte en verhandelde soorten in België en in Europa.

CITES-statistieken in 2016:

- 3278 internationale vergunningen en 4132 Europese certificaten
- Spectaculaire inbeslagname van een totaal van 334 Moorse schildpadden gevangen in Marokko
- Belangrijkste ingevoerde soorten in 2016:
 - 7920 m³ afrormosia uit Midden-Afrika (hoofdzakelijk Kameroen)
 - 175 ton ingevroren vlees van de Nijlkrokodil (hoofdzakelijk uit Zimbabwe)
 - 8510 levende koralen (hoofdzakelijk uit maricultuur in Indonesië)
- Certificaten afgeleverd voor ivoor daterend van vóór het CITES-verdrag: 99 slagstanden (ruw ivoor) en 139 stukken bewerkt ivoor

De belangrijkste uitvoer van levende dieren betrof vogels behorend tot CITES-soorten die in gevangenschap werden gekweekt in België en in andere EU-lidstaten, en naar derde landen (buiten de Europese Unie) werden uitgevoerd: 16.865 specimen (hoofdzakelijk papegaaien) met bestemming Israël (21%) en Japan (19%).

De meerderheid (bijna 90%) van de wederuitvoercertificaten worden afgeleverd voor lederwaren gemaakt van reptielen die beschermd worden door CITES (vooral krokodillen, varanen en pythons). De rest van de wederuitvoer betreft kaviaar en ivoor (ruw of bewerkt). De intracommunautaire handel (Europese certificaten) betrof hoofdzakelijk Griekse landschildpadden en kerkuilen.

CITES-statistieken in 2017:

- Internationale vergunningen: 2871
- Europese certificaten: 7189
- Certificaten afgeleverd voor ivoor daterend van vóór het CITES-verdrag: 117 slagstanden (ruw ivoor) en 148 stukken bewerkt ivoor

Er werden in 2017 nieuwe soorten toegevoegd aan bijlage I van het CITES-verdrag, waaronder de pangolin, de grijze roodstaartpapegaai, de berberaap en de azuurblauwe gekko, die allemaal het hoogste niveau van bescherming kregen van bijlage A (volledig handelsverbod). Er werd ook beslist om de handel in verschillende soorten bomen te reglementeren, waaronder palissander en rozenhout.

De intracommunautaire handel (Europese certificaten) betrof hoofdzakelijk de grijze roodstaartpapegaaien en de Griekse landschildpadden. In 2017 schoten de cijfers voor de intracommunautaire handel in grijze roodstaartpapegaaien, die op bijlage I van het CITES-verdrag werden geplaatst, de hoogte in. Dat verklaart de grote vraag naar documenten door personen die die papegaaien houden, kweken en verhandelen, om zich in orde te stellen met de wetgeving.

De cijfers over de handel in levende dieren in België in 2016 en 2017

EU-certificaten voor de intracommunautaire markt (invoer en uitvoer in de EU)

	2016	2017
Aantal certificaten	3306	7183
grijze roodstaartpapegaaien	/	3091
Griekse landschildpadden	1002	1128
kerkuilen	341	363

Vanaf 1 juli werd de wederuitvoer van ruw ivoor verboden vanop het grondgebied van de Europese Unie. Enkel gemarkeerde slagstanden met een geldig certificaat mogen nog verhandeld worden, maar enkel binnen de Europese Unie (EU).

De gerechtelijke beslissingen in 2017

- **16/10/2017: 1 Belgische staatsburger werd veroordeeld tot 9 maanden gevangenisstraf en 600 euro boete voor het vangen van 334 schildpadden in Marokko.**
- **16/11/2017: 1 Belgische staatsburger werd veroordeeld tot een boete van 900 euro wegens bezit en verkoop van Griekse landschildpadden zonder CITES-document.**

3. DE CITES-WETGEVING

De CITES-wetgeving betreft de duurzame handel in dieren, planten en afgeleide producten (eieren, pluimen, ivoor, muziekinstrumenten, ...).

Op wereldschaal figureren de soorten in 3 bijlagen. De meest bedreigde soorten zijn opgenomen in **Bijlage I** (bv: *mensapen, tijgers, geelvleugelara's, slechtvalken, zeeschildpadden, etc.*). De Europese wetgeving, die in België van kracht is, is nog strikter. Ze telt 4 bijlagen (A, B, C, D). Bijlage A biedt de hoogste graad van bescherming.

Handelsactiviteiten uitoefenen met CITES-specimen

Planten en dieren opgenomen in Bijlage A en afkomstig uit het wild mogen niet verhandeld worden (behalve in uiterst beperkte omstandigheden, bv. voor wetenschappelijke doeleinden).

Voor soorten die verhandeld mogen worden, moeten er verschillende procedures worden gevolgd in functie van:

- de bijlagen waarin die dieren en planten geklasseerd zijn
- de plaats van de handel (binnen de Europese Unie of met de rest van de wereld).

Kwekers van CITES-specimen (papegaaien, roofvogels, reptielen...)

Zowel de amateur- als de professionele kwekers moeten een strikte procedure volgen. Ze moeten over een CITES-certificaat beschikken voor elk jong van een soort uit Bijlage A en over een kweekattest beschikken voor elk nest. Wanneer een ouderkoppel voor het eerst jongen heeft, moet het geregistreerd worden als kweekkoppel.

Voor elke kwekerij met soorten uit Bijlagen A en B moet er een register van binnenkomst (geboortes - aankopen) en vertrek (sterfgevallen - verkopen) worden bijgehouden.

Burgers en CITES

Kwekers zijn niet de enigen die wettelijke verplichtingen hebben in België. Die verplichtingen gelden in werkelijkheid voor iedereen die dieren, planten of plantendelen bezit die beschermd zijn door het verdrag.

Als een burger een dier wenst aan te kopen in Europa:

Als het gaat om een dier uit bijlage A, moet hij erop toezien dat het dier geïdentificeerd is (door een gesloten pootring als het gaat om een vogel, door een elektronische microchip als het gaat om een ander dier) en voorzien is van een geldig origineel certificaat.

Als het gaat om een dier uit bijlage B, moet hij een aankoopbewijs vragen aan de verkoper (bij voorbeeld een kassaticket aan de hand waarvan de link kan worden gelegd met het specimen, een factuur, etc.), een verklaring van afstand, of elk ander aanvaardbaar document (garantiecertificaat, etc.).

Als een burger dieren, planten en producten uit bijlage A of B wil invoeren:

Hij moet over een CITES-uitvoervergunning beschikken van het land van oorsprong en over een Belgische invoervergunning. Bij uitvoer buiten de EU moet hij een Belgisch wederuitvoercertificaat aanvragen.

Als een burger delen of producten van CITES-dieren of -planten bezit:

Als een burger ten persoonlijke titel delen of producten van CITES-dieren of -planten bezit (bv: olifantenslagtand verworven door de familie in Congo in de jaren '60 of een mantel in luipaardvel gekregen van grootmoeder, etc.), **heeft hij/zij geen documenten nodig**. Als de burger echter beslist om die delen of producten te verkopen, moet hij/zij wettelijke stappen ondernemen en een CITES-certificaat aanvragen (www.citesinbelgie.be).

Sinds 1 juli 2017 mogen er geen slagstanden meer verkocht worden buiten de EU. Ze mogen wel nog verkocht worden in Europa, op voorwaarde dat het ivoor dateert van vóór 1984 en dat er een CITES-certificaat wordt afgeleverd.

Op reis:

Er zijn een aantal verplichte administratieve stappen voor elke persoon die met een gezelschapsdier reist dat beschermd is door CITES.

Pas op met vakantiesouvenirs

Bepaalde voorwerpen die worden gemaakt van wilde soorten worden vrij verkocht op markten, terwijl dat illegaal is, of onderworpen aan strikte regels (uitvoer- en invoervergunningen). Het is dus altijd beter om zich vooraf te informeren om onaangename verrassingen te vermijden. Als iemand illegaal producten invoert die gemaakt zijn van beschermde soorten, kunnen die goederen immers in beslag worden genomen door de douane en kan er een boete worden opgelegd.

Inbreuken

In geval van inbreuk voorziet de Belgische wet boetes van minimum 208 euro, die kunnen oplopen tot 400.000 euro, of zelfs gevangenisstraffen van 6 maanden tot 5 jaar.